

Kouzelný dalekohled

[Vstoupit do hry a do příběhu](#)

Úvod

Tomáš Jeřáb, žák 5. A, se na ptačí pozorovatelně nudil. Dalekohledů bylo málo, a dětí spousta. Ptáci se hlučně pozorovatelně vyhýbali a bez dalekohledu nebyli v dálce skoro vidět. A navíc si z něj spolužáci utahovali: „Hele Jeřábe, ty prej tady hnízdiš, hahaha!“

V tom zahlédl odložený dalekohled. „*Jak je možné, že jsem si ho předtím nevšiml?*“ pomyslel si. Sáhl po něm a zahleděl se do dálky.

Takový výhled opravdu nečekal. Jako by mu volavka přelétla před nosem a rákosí šimralo na tváři. Připadalo mu, že kapky, které vystříkly šplouchnutím kapřích ploutví, ho určitě zasáhnou do tváře, takže instinktivně ucukl.

Musel se tomu zasmát. „*Vždyť se nemůže nic stát, je to jen dalekohled!*“. Zahleděl se znovu, ale zas tu byl otravný spolužák: „Tomáši dej sem ten dalekohled. Ty ho nepotřebuješ. Jsi přece pták, můžeš si tam zaletět, hahaha...“ a sápal se po dalekohledu.

Tomáš se ale nehodlal vzdát, sevřel dalekohled pevněji a zamumlal: „Nech mě bejt! Leť si sám, když seš tak chytřej!“ ...

...a zahleděl se na ptačí ostrov. „*Že by tohle byl ten jeřáb? Počkat, jak to, že cítím vodu a bláto mezi prsty?*“ Ještě si pamatoval, jak mu spolužák bere dalekohled z ruky a pak už ani žádné ruce neměl. „*Co to je, vždyť já mám křídla?!*“

...

Vážení čtenáři a ptačí pozorovatelé. Kdo z vás by někdy nechtěl být ptákem, roztáhnout křídla a letět? Tomáš v našem příběhu se právě ptákem stal. Stojí u ostrova v mělké vodě. Co myslíte – má spíš problém, nebo úžasnou příležitost? Pokračování příběhu bude záviset na vás, protože od této chvíle se můžete do Tomáše vcítit a rozhodovat za něj. Vyberte vždy jednu z uvedených možností, a pak buď klikněte na číslo, které je za ní uvedeno, nebo číslo nalistujte. Tam bude příběh pokračovat.

(Chcete-li aby vám fungovalo klikání na čísla, doporučujeme stáhnout si do mobilu aplikaci PocketBook - čtečka knih zdarma.)

Tohle je jeřáb Tomáš. Jak se podle vás rozhodne?

- *Mám problém. Chci zpět svoje tělo! Letím zpátky k pozorovatelně vyzkoušet, zda to vůbec půjde* [... jdi na č. 1](#)
- *Paráda, můžu si to tady konečně v klidu prohlédnout a dokonce z výšky!* [... jdi na č. 2](#)

1

Tomáš letí k pozorovatelně. Vnímá, jak se chvěje pod kroky spolužáků, slyší hlasy, šustění vybalovaných svačín, a instinkt mu přikazuje se tomu místu zdaleka vyhnout. Křídla ho sama odnáší pryč odtud. „*To se nemůžou chovat tišeji? Takhle se zpátky nedostanu!*“

Úkol: Zkuste přemluvit ostatní, kteří jsou na pozorovatelně, ať se od této chvíle chovají úplně tiše a nenápadně. Ptáci se k vám nebudou bát přiblížit.

- Povedlo se a už je úplné ticho a klid? [... jdi na č. 3](#)
- Nepovedlo se, pořád někdo dupe po schodech, šustí svačinou nebo mluví? [... jdi na č. 4](#)

2

Tom vzlétl do vzduchu a krouží nad rybníkem. Ani obavy mu nezkazí radost z výhledu! Není to jen tak obyčejný rybník. Vidí i několik ostrovů, spoustu výběžků a zátocin, obrovské plochy rákosí, okrouhlé tůně a několik vedlejších rybníků.

Rozhodni - kam teď?

- **Do severovýchodní zátoky.** *Chci si zblízka prohlédnout druhy, kvůli kterým je rybník chráněný*
[...jdi na č. 5](#)
- **Na podlouhlý ostrov.** *Tam vysedává mnoho ptačích druhů i další jeřábi. Třeba si s nimi budu moct promluvit.* [...jdi na č. 6](#)
- **Do rákosí.** *Vypadá jako dobrý úkryt. A navíc je plné štěbetajících drobných ptáčků. Třeba se od nich něco užitečného dozvím* [... jdi na č. 7](#)
- **Už jste na všech třech výše uvedených místech byli?**
[...můžete jít na č. 56](#)

3

Na pozorovatelně zavládl klid. *„Už nevypadá tak nebezpečně. Naberu tím směrem plnou rychlost. Kdoví, jak dlouho ticho vydrží.“*

Tom vidí zírající spolužáky, kteří žasnou, že jeden z jeřábů popelavých míří přímo na ně. Přistál na okně přímo před spolužákem, který mu sebral dalekohled. Ale nic se neděje. Pořád je ptákem. Nikdo se ani nehne, napětím ani nedýchají. Dotknul se zobákem dalekohledu. Pořád nic. To už ale děti nevydržely a čísi ruka se ho pokusila pohladit.

„To ne!!!“ Instinkty se ozvaly a jeřáb prchá pryč. A také je mu jasné, že dostat zpět svou podobu nebude vůbec snadné.

Co teď? Třeba ta proměna za chvíli zmizí sama. Tak se tu zatím aspoň proletím a rozhlédnu.

[... jdi na č. 2](#)

4

Tom se snaží silou vůle překonat ptačí instinkt, ale nejde to...

K pozorovatelně se nedostanu. Co teď? Třeba ta proměna za chvíli zmizí sama. Tak se tu zatím aspoň proletím a rozhlédnu. [... jdi na č. 2](#)

5

„Tak moment! Bohdanečské rybníky přece nejsou chráněné jen kvůli pár druhům, nebo snad ano? A kvůli kterým?“ Tomáš míří k zátocce a přitom honem vzpomíná, co jim říkala paní učitelka. Má pocit, že kouzlo dalekohledu by mohl zlomit, pokud bude mít o tomto místě dost informací.

Úkol: Pomoz Tomášovi utřídit si informace. Co o Bohdanečském rybníku víš ty? Když odpovíš z pěti otázek aspoň 3 správně, získá Tomáš v zátocce důležitého spojence, který mu pomůže zakletí zrušit.

A) Ano, Bohdanečský rybník je chráněný kvůli konkrétním druhům.

B) Ne, celé území je chráněno jako celek, bez ohledu na to jaké druhy se tu zrovna vyskytují.

Rozmysli si, která ze dvou odpovědí je správná a

[... jdi na č. 8](#)

6

Na ostrově je živo. Hemží se to tu ptáky všech tvarů, barev a velikostí a Tomášovi z toho jde hlava kolem.

„Který by si se mnou asi mohl chtít promluvit? A jak se vůbec všichni ti ptáci jmenují? Bezpečně poznám snad jen labuť a racka.“

Úkol: Pomozte Tomášovi udělat si přehled. Opište si na papír názvy ptáků a přiřadte k nim čísla podle obrázků. Můžete si vybrat 3 úrovně obtížnosti.

Pro malé děti: racek, kachna, volavka, labuť, čáp

2

3

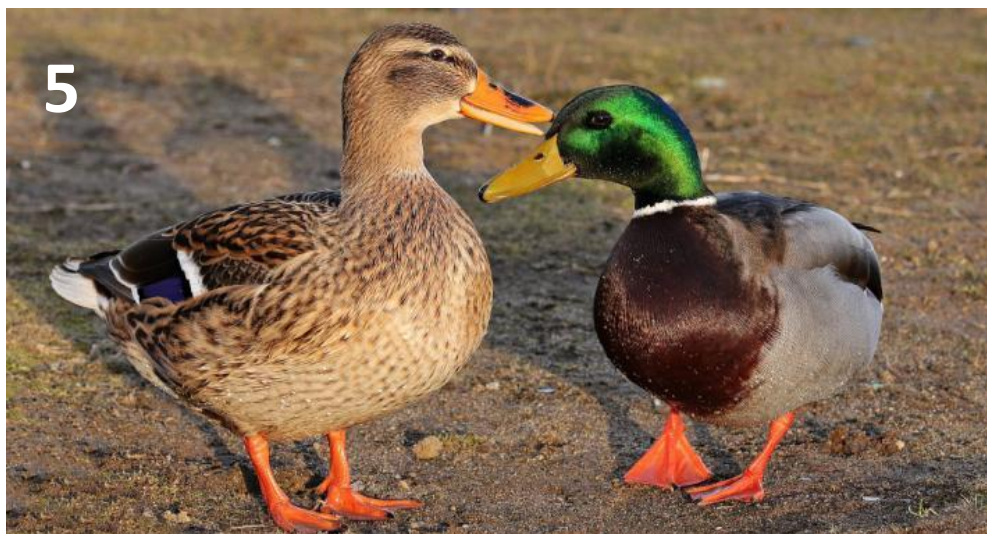

4

5

Pro starší děti: kormorán velký, husa velká, jeřáb popelavý, potápka roháč, polák velký, lyska černá, konipas bílý, volavka bílá

5

6

7

8

Pro pokročilé: čírka obecná, lžičák pestrý, potápka černokrká, zrzohlávka rudozobá, bekasina otavní, chřástal vodní, rybák obecný, kopřivka obecná

3

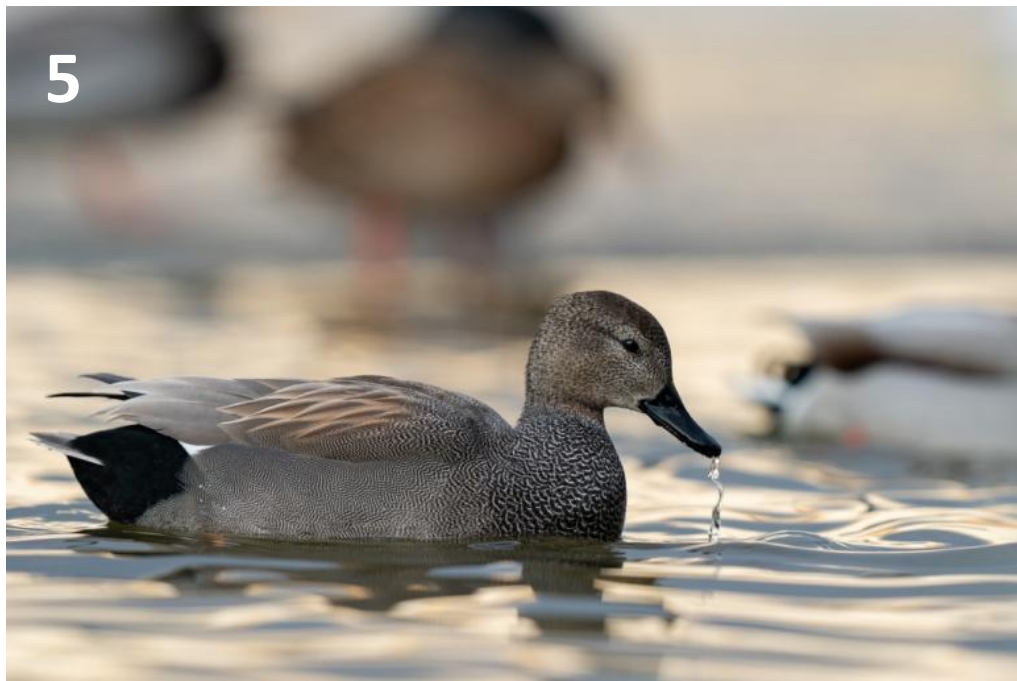

4

5

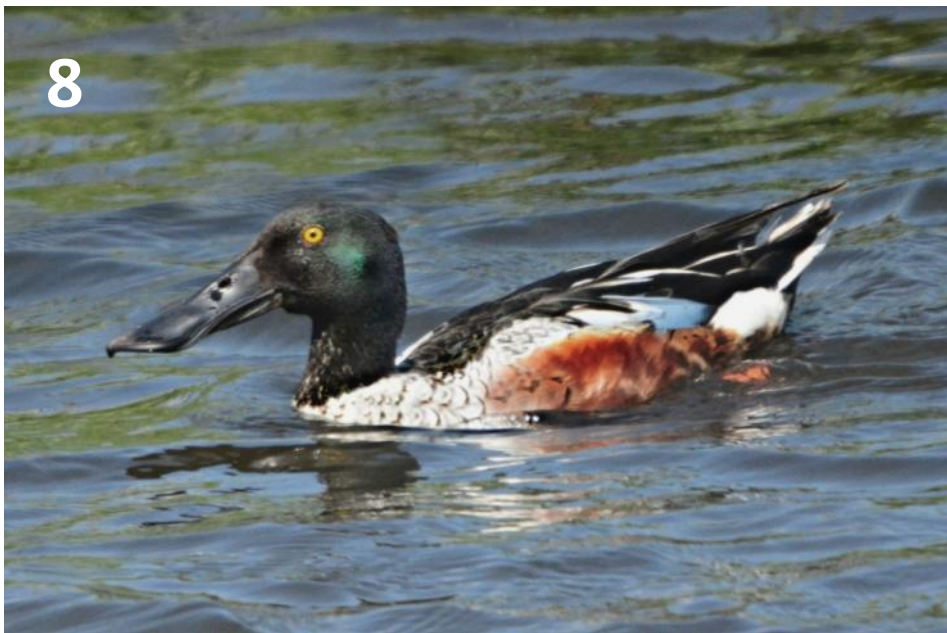
6

7

8

Zkontrolujte si správné řešení [na č. 37](#)

7

Tom přistál hluboko v rákosí a pozoruje dění kolem sebe. Šustění rákosí ve větru je příjemný a uklidňující zvuk. Není divu, že sem přilétají přenocovat celá hejna drobných ptáků. Je tu tedy docela živo. „Haló, jsem Tomáš Jeřáb, rozumí mi tady někdo?“ zkusil jen tak zavolat, protože nic lepšího ho zatím nenapadlo.

Jestli chcete slyšet, jak jeho zvolání znělo v ptačí řeči, pusťte si [zvuk jeřába](#)

Sám se svého výkřiku spíš polekal, a tak ho překvapilo, že k němu přiletěl malý hnědý ptáček.

rákosník obecný

Hned spustil švitoření, které si Tomáš přeložil asi takto:
„Potom. Hnízdo, hnízdo, dodělat hnízdo. Musím,
musím.“

- *Od toho se asi nic užitečného nedozvím. Zkusím zavolat ještě jednou a lépe [... jdi na č. 50](#)*
- *To zní jako odpověď inteligentní bytosti. Pomůžu mu dodělat hnízdo, třeba mi pak poví něco víc [... jdi na č. 51](#)*

8

Ať jste odpověděli jakkoliv, je to správně:-). Území je chráněno kvůli vzácným druhům, ale i jako celek. Na tomto výjimečném území se totiž sešly hned 3 různé způsoby ochrany.

1. Je to **Národní přírodní rezervace** – to znamená území, kde je chráněn celý ekosystém.
2. Je to **Ptačí oblast** – tedy oblast chráněná kvůli tomu, že je vhodná pro hnízdění konkrétních druhů ptáků.
3. Je to **Evropsky významná lokalita** - tedy území chráněné kvůli tomu, že se na nich vyskytují konkrétní vzácné druhy rostlin, živočichů nebo biotopů.

Evropsky významné lokality a Ptačí oblasti jsou součástí evropského systému ochrany přírody **Natura 2000**.

Každopádně si máš 1 bod za správně zodpovězenou otázku a rozhodni se co dál

- Chceš si nejdřív přečíst pár informací, abys měl v kvízu větší šanci [... jdi na č. 9](#)
- Nechceš nic číst, jdeš rovnou hádat další odpovědi [... jdi na č. 10](#)

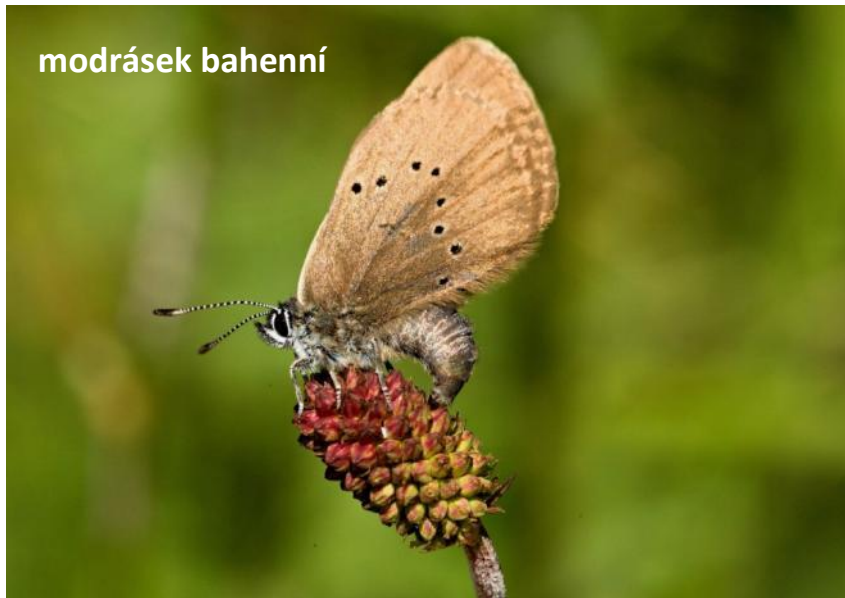
Národní přírodní rezervace jsou území, která jsou naším státem chráněna jako celek. Aby v nich veřejnost přírodu ovlivňovala co nejméně, je v nich zakázán vstup mimo značené cesty, nesmíte tu sbírat rostliny ani živočichy, rozdělovat oheň mimo označená místa a jezdit autem. Samozřejmě ani odhazovat do přírody odpad. To byste ale neměli nikde.

Ptačí oblasti jsou místa chráněná v Evropě kvůli výskytu a hnízdění vzácných druhů ptáků. A nejvíce kvůli druhu, který je pro danou lokalitu označen jako „předmět ochrany“. Tady na Bohdanči je to chřástal kropenatý. To znamená, že se ochranáři snaží o místo pečovat tak, aby se tu chřástalovi dařilo, i kdyby ta péče třeba znamenala omezení podmínek pro jiné vzácné druhy.

Evropsky významné lokality (EVL) jsou území chráněná kvůli tomu, že se na nich vyskytují druhy, které jsou v Evropě vzácné a ohrožené. Bohdaneč se stala EVL hlavně kvůli druhům: kuňka obecná, vážka jasnosvrtná, modrásek bahenní a brouk lesák

rumělkový. Ochránáři tedy pečují o tuto lokalitu tak, aby se tu těmto druhům dařilo.

modrásek bahenní

kuňka obecná

lesák rumělkový

vážka jasnoskvrnná

Ptačí oblasti a Evropsky významné lokality dohromady tvoří speciální evropskou soustavu chráněných území, která se nazývá **Natura 2000**. Jejím cílem je zajistit v Evropě ochranu ohrožených a vzácných druhů živočichů, rostlin a stanovišť tím, že chrání místa vhodná pro jejich život.

Chov ryb. Rybáři na Bohdanči mají povolen jen polointenzivní chov ryb. To znamená, že mají povoleno vysadit a vylovit jen určité množství ryb, a přikrmovat je jen malou část roku. Ryby v přiměřeném množství jsou pro tento ekosystém důležité. Bez ryb by správně nefungoval.

Výlov na Bohdanečském rybníku

Péče o území. Ochránáři tu pravidelně sečou rákosí, které se příliš rozrůstá. Občas bagrováním tvoří nové laguny nebo obnovují tůně. Z vybagrovaného materiálu vytvořili několik ostrovů pro bezpečné hnízdění ptáků. A částečným přehrazením se snaží některé části rybníka ubránit před řáděním kaprů, kteří by si jinak rádi pochutnali třeba na larvách chráněné vážky jasnokvrnné. Těmto pracím se souhrnně říká management.

Bagrování na Bohdanečském rybníku

Můžete ochranářům nějak pomoci? Management chráněných území má na starosti státní Agentura ochrany přírody a krajiny ([AOPK](#)) a práce na chráněných územích pak zadává dalším. Nejčastěji se na takovou brigádu dostanete, jste-li členem [ČSOP](#) (Český svaz ochránců přírody), se kterým AOPK často spolupracuje. Například se kosí chráněné louky, kopají tůňky nebo se sbírají odpady. Práci pro přírodu organizuje i [Hnutí Brontosaurus](#). Tyto dvě organizace mají i oddíly pro děti a mládež. Pracovní akce pro veřejnost často pořádá i Česká ornitologická společnost ([ČSO](#)). Příležitostí, jak se podívat na nepřístupná chráněná místa a pomoci tam s prací, je tedy hodně. Ale třeba odpad v přírodě můžete sebrat a uklidit kdykoliv a kdekoliv, i když jste sami. I to přírodě velmi pomůže.

Chceš se dozvědět ještě pár dalších zajímavostí a navíc s obrázky? Dole pod pozorovatelnou najdeš **naučnou tabuli**. Přečti si, co je na ní napsáno a pak pokračuj v řešení kvízu [... na č. 10](#)

10

Druhá otázka z pěti: Hlavním předmětem ochrany v Ptačí oblasti Bohdanečský rybník je:

A) chřástal kropenatý

B) jeřáb popelavý

C) sýkořice vousatá

Rozmysli si jaká je tvá odpověď a [...jdi na č. 11](#)

11

Správně bylo za A. Kdo četl informace na č. 9, tak ví, že je to chřástal kropenatý.

Ale jeřáb i sýkořice vousatá jsou také vzácné a chráněné druhy a oba tu žijí. Pokud jsi odpověděl A, přičti si další bod, pokud něco jiného, žádný bod ti nepřibyl. V obou případech [... jdi na č. 12](#)

12

Jak tak Tomáš přemýšlí, proč je asi chřástal tak ohrožený, stalo se něco zvláštního. Před očima se mu zatmělo. Když opět procitl, uviděl kolem sebe šero a před sebou světlo. Vylezl za ním. Venku s překvapením zjistil, že má místo pařátů čtyři tlapky. Barva kožichu ho nenechala na pochybách. Proměnil se v lišku, která právě vylezla z nory a má pořádný hlad. Kouzlo dalekohledu si s ním pěkně pohrává! Ale nedá se nic dělat, hlad nepočká. Musí na lov.

Nora v rákosí za rybníkem. Z takové Tom právě vylezl.

Úkol: Představ si, že jsi hladová liška. Když na jaře normálně prší, nedaleká hnízda chřástalů schovaná v trsech ostřice jsou obklopená vodou a nedostaneš se k nim. Ale když udeří sucho, voda kolem hnízd vyschne. Smlsnout si na vajíčkách a křehoučkých ptáčatech je pak hračka. Hod' kostkou. Když padne 6, je hodně vody a chřástaly neulovíš. Když padne 1 až 5 je sucho a můžeš hodovat.

(nemáš-li kostku, napiš si čísla na papírky a losuj, nebo si nainstaluj na mobil aplikaci hrací kostka)

- Měl jsi smůlu a padla šestka? [... jdi na č. 13](#)
- Povedlo se a padlo menší číslo? [... jdi na č. 15](#)

13

Podmáčená místa jsou vzácná. Zmizela z české krajiny vlivem špatného hospodaření. Míst, kde by chřástalové kroupenatí a podobné druhy mohli hnízdit, je proto málo. Pravděpodobnost, že i na nich voda v průběhu roku zmizí vlivem sucha a změny klimatu, je velká. Asi tak velká jako šance, že při hodu kostkou padne cokoli jiného než 6.

Lišák Tom měl ale zrovna smůlu. Vody bylo výjimečně dost a tak se ke snadné kořisti nedostal. Naštěstí chřástalové díky tomu vyvedou letos mladé... Aby nezůstal o hladu, bude muset ulovit méně snadnou kořist.

Úkol: Lov vyžaduje obratnost a postřeh. Přehazujte si s kamarádem na vzdálenost 10-ti kroků jakýkoli předmět (kamínek, lahev, srolované ponožky...). Snažte se přehodit 10x aniž by spadl na zem. Pokud spadne dřív, začínáte počítat od nuly.

Až úkol dokončíte, můžete pokračovat [na č. 14](#)

14

Tomáš prokázal jako lišák skvělou obratnost a postřeh. Díky tomu se dosyta najedl, proměna zmizela a už se zase cítí ve své kůži. Sice jen v kůži jeřába popelavého, ale i to je dobře. Křídla má zpět a s nimi i nadhled. Vznesl se do vzduchu a pokračuje k zátoce. V letu pokračuje v třídění informací a vás tedy čeká další kvízová otázka.

Můžete pokračovat [na č. 16](#)

15

Podmáčená místa jsou vzácná. Zmizela z české krajiny vlivem špatného hospodaření. Míst, kde by chřástalové kroupenatí a podobné druhy mohli hnízdit, je proto málo. A pravděpodobnost, že i na nich voda v průběhu roku zmizí vlivem sucha a změny klimatu, je velká. Asi tak velká jako šance, že při hodu kostkou padne cokoli jiného než 6.

Pro chřástaly to dobře nedopadlo. Tom si ale jako lišák báječně pochutnal na chřástalích vejcích. Zahnal díky tomu hlad, proměna zmizela a už se zase cítí ve své kůži. Sice jen v kůži jeřába popelavého, ale i to je dobře. Křídla má zpět a s nimi i nadhled. Vznesl se do vzduchu a pokračuje k zátoce. V letu pokračuje v třídění informací a vás tedy čeká další kvízová otázka.

Můžete pokračovat [na č. 16](#)

16

Třetí otázka z pěti. Na území Bohdanečského rybníku bylo pozorováno přes 170 různých druhů ptáků. Kolik z těchto druhů tu ale dokáže i hnízdit?

- A) cca 50
- B) cca 100
- C) cca 150

Rozmysli si jaké je tvá odpověď a [... jdi na č. 17](#)

17

Správně bylo za B. 100 hnízdících druhů je opravdu hodně. Bohdaneč je nejvýznamnější lokalita pro hnízdění ptáků ve Východních Čechách. Za odpověď B si přičti bod a pokračuj [na č. 18](#)

18

Zatímco jste se zamýšleli nad otázkou hnízdění, jeřába Tomáše napadlo: „*Kde si vlastně stavím hnízdo? Na stromech jako volavky?*“ Ta myšlenka ho tak pohltila, že úplně zapomněl, kam měl namířeno.

Úkol: Pomozte Tomášovi ujasnit si, které hnízdo je pro něj to pravé. Co myslíte?

- hnízdo z větvíček na stromě [... jdi na č. 19](#)
- kupa z rostlin uprostřed bažiny [...jdi na č. 20](#)
- vyšlapané a vystlané hnízdo schované ve vysoké trávě [... jdi na č. 21](#)

19

Tomáš úplně zapomněl na svůj původní plán a místo toho zamířil k vysokým topolům na západě. Hnízdí tu volavky. Ale žádné jeřáby na stromech mezi volavkami neviděl. Ani usednout na strom ho moc nelákalo.

„*Umím vůbec sedět na stromě?*“ Raději se zase otočil a letí hledat hnízdo jinam.

Úkol: Máš-li dobrý dalekohled, mrkni se, jestli na vysokých stromech na západě zahlédneš sedící volavky nebo jejich hnízda.

Pak jdi zpět na úkol [... na č. 18](#)

20

Správně, to je to pravé hnízdo! Pohodlné a široké pro dva jeřábí rodiče, kteří se střídají v sezení na vejcích. Do něj se přes bažinu liška, ani jiný podobný predátor, nedostane. Tomáš se uklidnil, že zná své hnízdo a vzpomněl si opět na svůj původní cíl – doletět do severovýchodní zátoky. A zatímco letí, můžeme si položit další otázku.

Můžete pokračovat [na č. 22](#)

21

Tomáš zamířil do vysoké trávy. Cítí se tu dobře, ale představa, že by nechal nechráněná mláďata jen tak na zemi mu přijde nebezpečná. Hned je mu jasné, že v trávě hnízdo nemá a bude muset letět jinam.

Úkol: Tomáš si zbytečně zaletěl. Běž se taky proletět. Oběhni 2x okolo pozorovatelny a pak se vrať k úkolu [na č. 18](#)

22

Čtvrtá otázka z pěti. Poblíž pozorovatelny jsi zahlédl zbytky ohniště - pár zčernalých uhlíků mezi kameny. Můžeš si tam rozdělat malý ohýnek?

A) ano [... jdi na č. 23](#)

B) ne [... jdi na č. 24](#)

Velká a osudná chyba!!! Rozdělat oheň v rezervaci je povoleno jen na speciálně vyhrazených a označených místech. A to tu není. Bohužel se občas najdou nezodpovědní lidé, kteří nerespektují žádná pravidla. Jak by to asi dopadlo, kdyby tu začalo hořet? Tomáš si to bohužel živě představil a hned se začal zase měnit. Zmenšuje se a zmenšuje, až je z něj malé ptáčátko, schoulené uprostřed malinkého vajíčka. Mohl by se vylíhnout co nevidět, ale už slyší hučení blížícího se ohně a zoufalý křik svých ptačích rodičů. Najednou je nesnesitelné vedro a hlavou se mihne poslední myšlenka: „*To je konec, zemřu a ani nezjistím, jaký krásný ptačí druh by ze mě vyrostl...*“

A to je opravdu KONEC.

(Na rozdíl od všech tvorů, kteří zahynou při nezodpovědném chování lidí, máš možnost vrátit se na začátek hry a začít znova.)

24

Rozdělovat oheň se tu nesmí. Odpověď byla naštěstí správně, jinak by to nedopadlo dobře. Tomáše tentokrát nepostihla žádná neočekávaná událost, máte další bod a můžeme položit rovnou poslední otázku:

Chov ryb na prodej je v Bohdanečské rezervaci:

- A) zakázaný
- B) nežádoucí ale tolerovaný
- C) spíše vítaný

Rozmysli si jaká je tvá odpověď a [... jdi na č. 25](#)

Jak se Tom soustředí na rybí téma, stalo se to znovu. Tomášova křídla najednou mizí a místo nich se objevují krátké ploutvičky. Krásné peří se mění na šupiny. A žbluňk! Je pod vodou. Magie dalekohledu si s ním zase pohrává.

„To snad ne, teď je ze mě pro změnu kapr! To je už třetí přeměna za den. Jsem z toho úplně vyčerpaný a mám zase hlad.“

Úkol: Kapra Tomáše přepadl šílený hlad, ale vidí kolem sebe jen bahno a mladé výhonky rákosu, které začínají vyrůstat ze dna. Co teď? Rozhodni za něj a pomoz mu se nakrmit.

- *Zkusím ožůžlat rákosový výhonek. [... jdi na č. 26](#)*
- *Zaryju se čumákem do bahna. [... jdi na č. 27](#)*

„Mňam, rákosové výhonky jsou plné sladkých cukrů!“

Tom nadšeně mlsá, a když se rozhlédne, vidí, že není sám. Mlsají i další kapři. Ovšem tahle lahůdka hlad úplně nezažene. *„Stejně se nakonec budu muset zarýt do bahna pro něco výživnějšího...“*

Úkol: Pokud máš s sebou něco sladkého, kousek sněž a pak pokračuj [... na č. 27](#)

Tom ryje tlamou v jemném blátíčku. Zjišťuje, že se dokáže zabořit do bahna skoro celý. Vlastně ho to dost baví.

Kapří jemné hmatové smysly dokážou bezpečně odlišit co je bahno, co je tvrdý kamínek, co je hnijící kus rákosu, a co je měkké, ale pevné tělíčko výživné larvy. Zda to dokáže i Tomáš, bude záviset na vás.

Úkol: Otestuj svůj hmat. Nech se někým zavést se zavřenýma očima k jednomu z dřevěných obrázků uvnitř pozorovatelný. Zkus jen podle hmatu poznat vyrytý název.

- Nepovedlo se? [... jdi na č. 28](#)
- Povedlo se a přečetl jsi hmatem název správně?
[... jdi na č. 29](#)

Tomáš kapří hmat úplně dobře neovládl. Nezbývá než proplavat rybník křížem krážem a doufat, že narazí na nějakou larvu viditelnou pouhým okem.

Úkol: Proplav rybník místo Tomáše. Doběhni od pozorovatelný na kraj kamenité cesty a zpět, a pohybuj přitom rukama, jako když plaveš v bazénu. Pak můžeš pokračovat [... na č. 30](#)

Úkol jsi zvládl. Tomáš ovládl umění kapřího hmatu dokonale. Hlavně křupavé larvy vážek ukryté v bahně mělké teplé zátoky mu obzvlášť chutnaly. Podařilo se mu zahnat hlad a sláva, už se zase cítí ve své kůži! I když zas jen v ptačí kůži jeřába. Konečně přistává na břehu v severovýchodní zátoce...

... a zatímco se rozhlíží, my si můžeme vyhodnotit poslední otázku:

Správná odpověď je někde mezi B (nežádoucí ale tolerovaný) a C (vítaný). Rybáři obsádku ryb regulují a ušetří tak ochranářům práci, ovšem vhodnější by byla spíše obsádka jinými druhy ryb než těmi komerčními druhy. Každopádně bez ryb by ekosystém rybníka správně nefungoval. Pokud jsi odpověděl B nebo C, připočti si poslední bod. Kolik bodů jsi získal celkem?

- 0, 1, nebo 2 [...jdi na č. 31](#)
- 3, 4 nebo 5 [... jdi na č. 32](#)

30

Tomášovi zabralo plavání rybníkem dost času, ale nakonec se dosyta najedl. Hlavně křupavé larvy vážek ukryté v bahně mělké teplé zátoky mu obzvlášť chutnaly. Hlad je pryč a už se zase cítí ve své kůži. I když zas jen v ptačí kůži jeřába. Konečně přistává na břehu v severovýchodní zátoce...

... a zatímco se rozhlíží, my si můžeme vyhodnotit poslední otázku.

Správná odpověď je někde mezi B (nežádoucí ale tolerovaný) a C (vítaný). Rybáři obsádku ryb regulují a ušetří tak ochranářům práci, ovšem vhodnější by byla spíše obsádka jinými druhy ryb než těmi komerčními druhy. Každopádně bez ryb by ekosystém rybníka správně nefungoval. Pokud jsi odpověděl B nebo C, připočti si poslední bod. Kolik bodů jsi získal celkem?

- 0, 1, nebo 2 [...jdi na č. 31](#)
- 3, 4 nebo 5 [... jdi na č. 32](#)

31

Nezískal jsi potřebné 3 body.

- Vrať se na začátek kvízu a projdi ho rychle znovu.
Získat 3 body bude napodruhé hračka [... jdi na č. 5](#)

Tomáš se na břehu rozhlíží. Je si jistý, že teď už místní přírodě docela rozumí o hodně víc, a pátrá po nějakém znamení, které mu napoví jak zlomit kouzlo dalekohledu. Zrak mu padl na 3 tvory. „*Který z nich mi něco napoví?*“

Na koho z nich se zaměřit? Nejlépe postupně na všechny:

- Vážka s jasně žlutou trojúhelníkovou skvrnou na zadečku. Létá kolem a zdá se, že si Toma snaží prohlédnout. [...jdi na č. 33](#)
- Větší hnědě zbarvený podsaditý pták, popochází v mělčinách na okraji rákosí. Něco tam asi hledá. [...jdi na č. 34](#)
- Pták velký asi jako holub s úzkou chocholkou na hlavě. Je jich tu víc, ale jeden z nich si Toma podezřele prohlíží. [...jdi na č. 35](#)

33

Tom a vážka se chvíli pozorují. Pak Tomovi došlo, že tohle asi bude ta chráněná vážka jasnoskvrnná, a že před chvílí, v kapří podobě nejspíš vyžral z bahna všechny její larvy. „*Ta se mnou asi kamarádit nebude!*“

vážka jasnoskvrnná

Vrať se [na č. 32](#)

To, na co Tom kouká, je bukač velký. Snaží se v mělké vodě lovit potravu a nezdá se, že by se s ním chtěl bavit.

bukač velký

Tom má ale štěstí, že ho může pozorovat takhle zblízka. Před člověkem by zdaleka prchnul. Bukač se také umí v případě nebezpečí natáhnout do výšky se zobákem vzhůru, a díky pruhovanému vzoru na hrdle začne být mezi stíny rákosí téměř neviditelný.

V RAKOSÍ JE SCHOVÁNO 5 BUKAČŮ
NAUDEŠ JE VŠECHNY?

Vrať se [na č. 32](#)

Ptáci s chocholkami, kteří vyzobávají na louce hmyz a žížaly, jsou čejky chocholaté.

Vážně mě jedna pozoruje, nebo se mi to zdá? Jdu si s ní promluvit! [... jdi na č. 36](#)

„Ahoj, jak se jmenuješ?“ zahájil řeč Tomáš. A i když se ve skutečnosti z jeho zobáku ozval typický jeřábí výkřik, tak mu čejka zjevně rozuměla, protože odpověděla.

„Ahoj. Já jsem Lenka Čejková. Ty jsi taky člověk? Já už jsem tu týden, a ty?“ A tak se spolu zapovídali...

Mimo jiné si řekli:

- že měli v ruce podezřelý dalekohled,
- že mají příjmení, které odpovídá názvu ptačího druhu,
- kde a kdy si dají příští sraz,
- ptačích příjmení je v Čechách spousta - určitě tu najdeme ještě někoho!

„Plán je jasný! Zkusíme najít další zakleté. Víc hlav víc ví!“ A každý se rozletěl pátrat jiným směrem.

[... jdi na č. 2](#)

1 – jeřáb popelavý

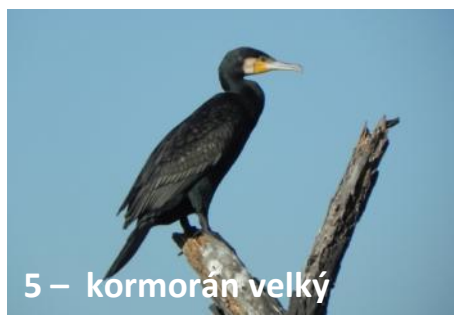
2 – potápka roháč

3 – husa velká

4 – volavka bílá

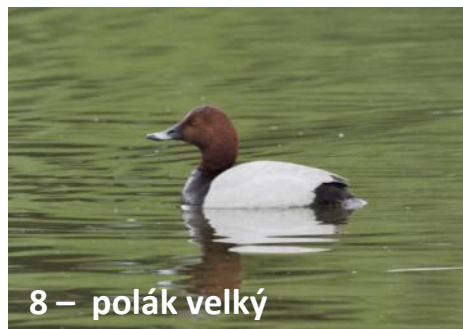
5 – kormorán velký

6 – lyska černá

7 – konipas bílý

8 – polák velký

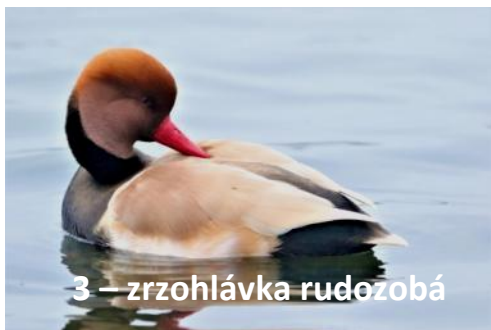
1 – rybák obecný

2 – potápka černokrká

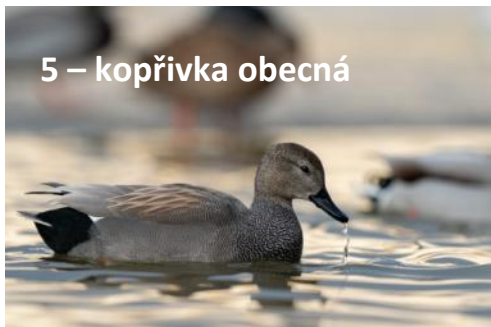
3 – rzohlavka rudozobá

4 – čírka obecná

5 – kopřivka obecná

6 – bekasina otavní

7 – chřástal vodní

8 – lžičák pestrý

Úkol: Podívej se dalekohledem na ostrov a zkus rozeznat druhy, které byly v obrázkové poznávačce.

Pak pokračuj [na č. 38](#)

Tomáš pozoroval rozmanitou ptačí společnost a zaposlouchal se do jejich křiku. *Paráda! Rozumím ptačí řeči! Jestlipak se z ní něco užitečného dozvím?* Ale všechno byly jen výkřiky radosti, volání mláďat, lákání partnerů, hádky o potravu a tak dále. V tom se strhl na kraji ostrova rozruch. Ve změti ptačích hlasů Tom rozeznal zhruba toto:

„Tam, tam, divný, divný, stejný ale jiný! Co? Co? Co? Vetřelec? Nevím, divný, jiný! Jako my, ale ne jako my. Jiný. Nebezpečí? Možná. Jiný. Kde? Kde? Tam, tam!“

Tomáš se lekl: „*To mluví o mně?*“ Ale žádný z ptáků se na něj neotočil. „*Půjdu blíž, abych lépe rozuměl.*“

Když se přiblížil, zaslechl ještě: „Kde? Kde? Břeh u masožravých rostlin. Rákos. Divné hnízdo.“ Pak už ale rozruch utichl a převládlo běžné ptačí hašteření.

[Jdi na č. 39](#)

„Když ten podivný vetřelec nejsem já, může to být další člověk-pták. Musím ho najít.“ Pomyslel si Tom a vzlétl.

„Kde by tu mohly růst masožravé rostliny?“ Jeřáb Tom letí nízko nad hladinou a prohlíží si tyto vodní rostliny:

„Existují vůbec vodní masožravky?“, přemýšlí Tom. „Jak je poznám? Vždyť já z vodních rostlin znám snad jenom rákos a leknín!“

Úkol: Co myslíte, byl mezi rostlinami na obrázcích také rákos nebo leknín?

- ano, rákos nebo leknín mezi rostlinami na obrázcích je [...jdi na č. 40](#)
- ne, mezi obrázky není ani leknín, ani rákos [... jdi na č. 41](#)

rdest

orobinec

vachta trojlistá

stulík žlutý

zevar vzpřímený

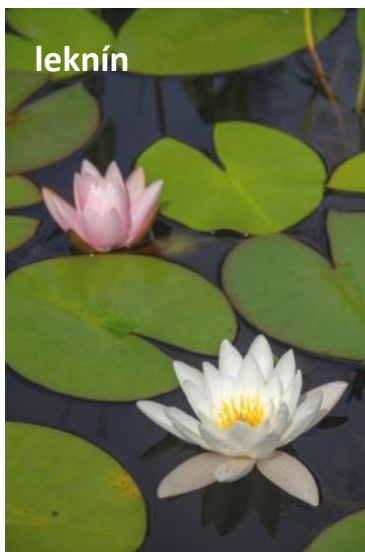

vodňanka žabí

bublinatka obecná

Masožravých bublinátek existuje mnoho druhů, dva z nich rostou i zde. Chytají malé korýše do pastí na listech ponořených pod vodou.

Zdá se, že Tom je na tom se znalostí vodních rostlin mizerně. Rákos si spletl s orobincem a leknín se stulíkem. Takže není divu, že nepoznal ani masožravou bublinatku, přestože propátral všechny kouty rybníka.

Co teď? Zkusím rybník proletět ještě jednou, ale tentokrát budu koukat spíš na břeh.

Úkol: Proleť se taky. Doběhni k nejbližšímu stromu a zpět. Pak jdi [na č. 42](#)

rdest

orobínec

vachta trojlistá

stulík žlutý

zevar vzpřímený

voďanka žabí

bublinatka obecná

Každopádně jste se rozhodli správně. Leknín ani rákos mezi obrázky nebyl. Zato tam byla masožravá bublinatka.

Masožravých bublinátek existuje mnoho druhů, dva z nich rostou i zde. Chytají drobné korýše do pastí na listech ponořených pod vodou.

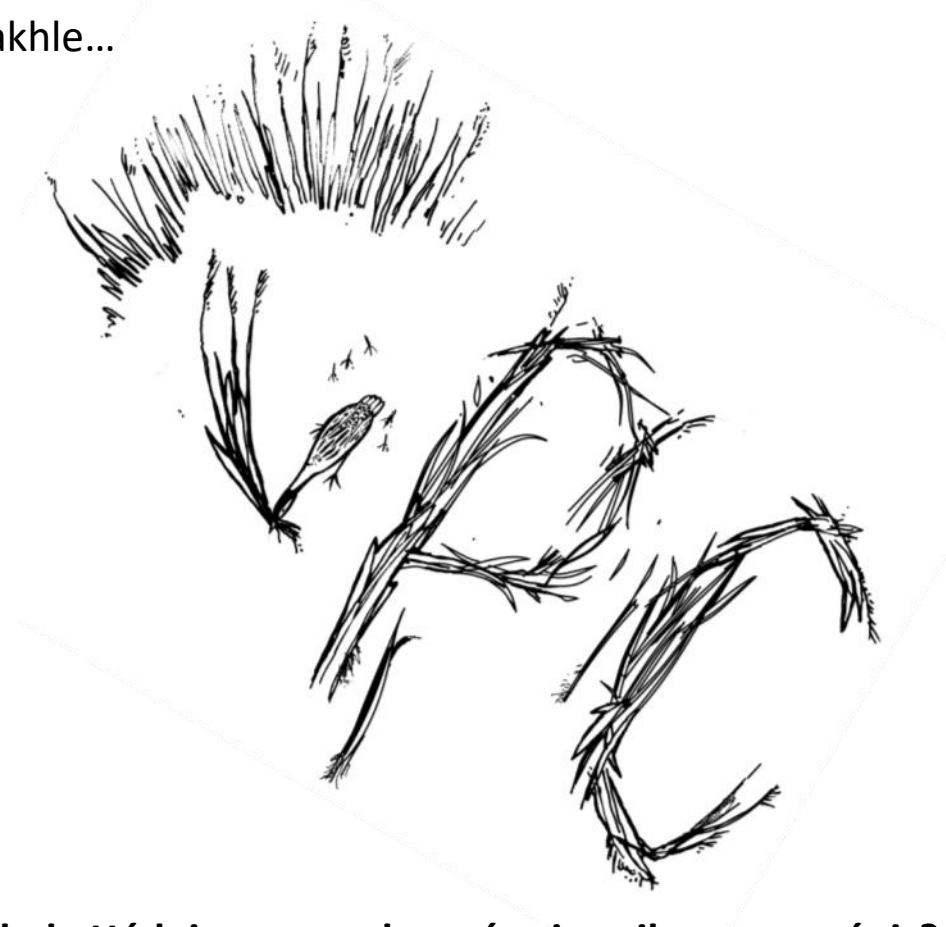

Tomáš bublinátku náhodou našel a hned za ní kousek od břehu spatřil podivný výjev. Větší hnědý podsaditý pták přetahuje po zemi kusy rákosí sem a tam. „*Co to tam asi tvoří? Že bych se na to podíval víc z nadhledu?*“

[... jdi na č. 42](#)

42

Když Tomáš vylétl do výšky, po chvíli rozeznal na zemi hnědého ptáka táhnoucího kus rákosu a vedle něj na zemi vyskládaný zvláštní útvar z rákosů. Vypadalo to asi takhle...

Úkol: Hádejte, co z toho má asi vzniknout za nápis?

„Co to proboha dělá?“ Pomyslel si Tom. „Jdu se zeptat.“

[...jdi na č. 43](#)

„Ahoj, jsem Tomáš Jeřáb. Jak se jmenuješ a co to vlastně děláš?“

„Konečně! Tebe mi poslalo samo nebe. Pomůžeš mi s tím nápisem?“ vychrlil ze sebe neznámý v ptačí řeči.

„Jo a jmenuju se Pepa Bukač“ dodal ještě.

Tomáš se v duchu zasmál. Jednak ho napadlo, že ho opravdu doslova poslalo samo nebe, neboť přiletěl z výšky. Také se smál proto, že se usmíval i Pepa. Z obák sice technicky vzato úsměv moc neumožňuje, ale na

bukačovi bylo prostě vidět, že má radost. Ale nejvíc ze všeho se Tomáš zasmál radostí z toho, že našel dalšího proměněného člověka, který je ve stejné bryndě.

Chvíli si povídali.

„Napsat větve nájpis POMOC není špatný nápad. Ale nebylo by to lepší stavět u pozorovatelny? Lidi by to spíš našli. Tohle bude vidět snad jen z dronu“ namítl Tom.

„Jo, jenže dokud tam jsou lidi, instinkt mi nedovolí se přiblížit. A ti tam jsou teď v sezóně od rána do večera“.

„Pozorovatelna!!! Já na ní i na třídu úplně zapomněl. Třeba už mě hledají! Co teď? Mám dvě možnosti.“

- *Radši zaletím hned k pozorovatelně omrknout situaci.*
[... jdi na č. 44](#)
- *Nejdřív pomůžu Pepovi dokončit nájpis.*
[... jdi na č. 45](#)

Tom se ještě dohodnul s Pepou, kdy a kde se příště sejdou a rychle odletěl.... Teď už má pozorovatelnu na dohled.

Ale ne! Už je tam úplně někdo jiný! Oni si vůbec nevšimli, že chybím a odešli! Kolik je vůbec hodin? Tomáš se honem rozhlíží, kam postoupilo slunce.

Úkol: Poznáš podle slunce, kde je která světová strana? Kterým směrem podle tebe vede cesta od pozorovatelny zpět?

- A) Na jihozápad
- B) Na jih
- C) Na jihovýchod
- D) Na západ

Zapamatuj si, pro jaké řešení ses rozhodl a pak

[jdi na č. 46](#)

Fotograf, který by nad rezervací toho dne fotil z dronu, by se asi podivil. Jeřáb popelavý a bukač velký, spolu pobíhají po břehu, tahají rákos a..... cože? ... Píšou nápis POMOC ???! Jaký příběh by ho k tomu asi napadl?

Každopádně než to oba opeřenci „dopsali“ byla to fuška. Ale Tomášovi se přitom v hlavě usídlil nápad. Jenže bude potřeba ho vyzkoušet u pozorovatelny.

Pozorovatelna!!! Já na ní zase málem zapomněl. Musím letět zkontrolovat situaci [... jdi na č. 44](#)

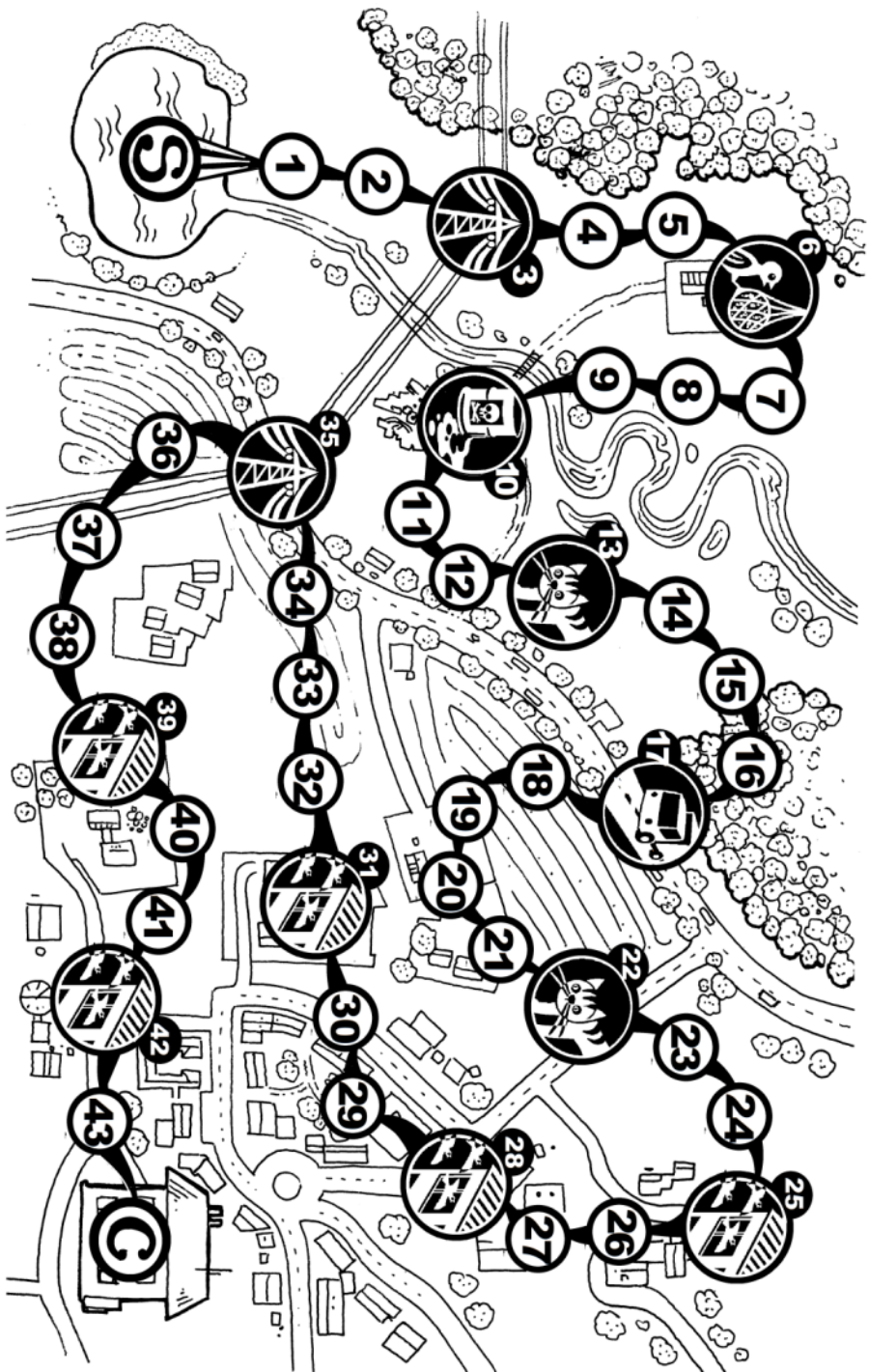
Správně bylo za A. Cesta vede přesně na jihozápad.

Tomáš vidí, že slunce už je na západě, takže je dávno odpoledne. „*Naši už budou doma*“, uvědomil si a přepadl ho stesk. A taky trochu strach zůstat v přírodě přes noc. „*Co kdybych zkusil zaletět domů? Mám velká křídla, budu tam určitě raz dva. Lehnu si doma do postele a třeba se z tohoto podivného snu probudím zase jako člověk!*“

... [jdi na č. 47](#)

Tomáš se rozhodl zaletět domů, ale není vůbec jisté, zda doletí. V civilizaci číhá na ptáky spousta nebezpečí a překážek. Průlet krajinou a městem bude hra o život.

Úkol: Zahraj si hru. Zvol si, za jaký ptačí druh budeš hrát. Na výběr je sýkorka, hrdlička, čáp a poštolka. (Je-li vás ve skupině víc, každý si zvolte jiný druh.) Ze startu postupuj podle hodu kostkou. (Nemáš-li kostku, můžeš losovat papírky s čísly 1 – 6.) Najdi něco, co použiješ jako figurku, nebo si prostě vždy pamatuj, na jaké číslo jsi došel. Šlápneš-li na černé políčko, přečti si, co symbol znamená. Zvládneš-li dojít do domečku, Tomášovi se podaří doletět domů.

pravidla na další straně

Speciální políčka:

Narazil jsi do skla, motá se ti hlava. **Zatoč se 10x dokola a pak hod' znovu. Padne-li 1, 2, nebo 3, máš zlomený vaz, umíráš a odcházíš ze hry [na č. 48](#)** (neplatí pro čápa)

Chtěl sis odpočinout na vyvýšeném místě. Na elektrickém stožáru je navíc pěkný výhled. Ale když jsi roztáhl křídla, abys znovu vzlétl, dotkl ses jimi elektrických drátů. **Umíráš a odcházíš ze hry [na č. 48](#)** (neplatí pro sýkorku)

V letu tě srazilo jedoucí auto. To se přežít nedá. **Umíráš a odcházíš [na č. 48](#)**

Zatímco jsi odpočíval na zemi nebo nízké větvi, ulovila tě kočka. **Umíráš a odcházíš [na č. 48](#)** (neplatí pro čápa a poštolku)

Měl jsi hlad a ulovil jsi spoustu hrabošů. Byli pomalí, takže to bylo snadné. Nenapadlo tě, že byli otráveni jedovatou návnadou. Jed z nich se uvolnil do tvého těla. **Umíráš a odcházíš [na č. 48](#)** (neplatí pro sýkorku a hrdličku)

Pokračování pravidel na další straně

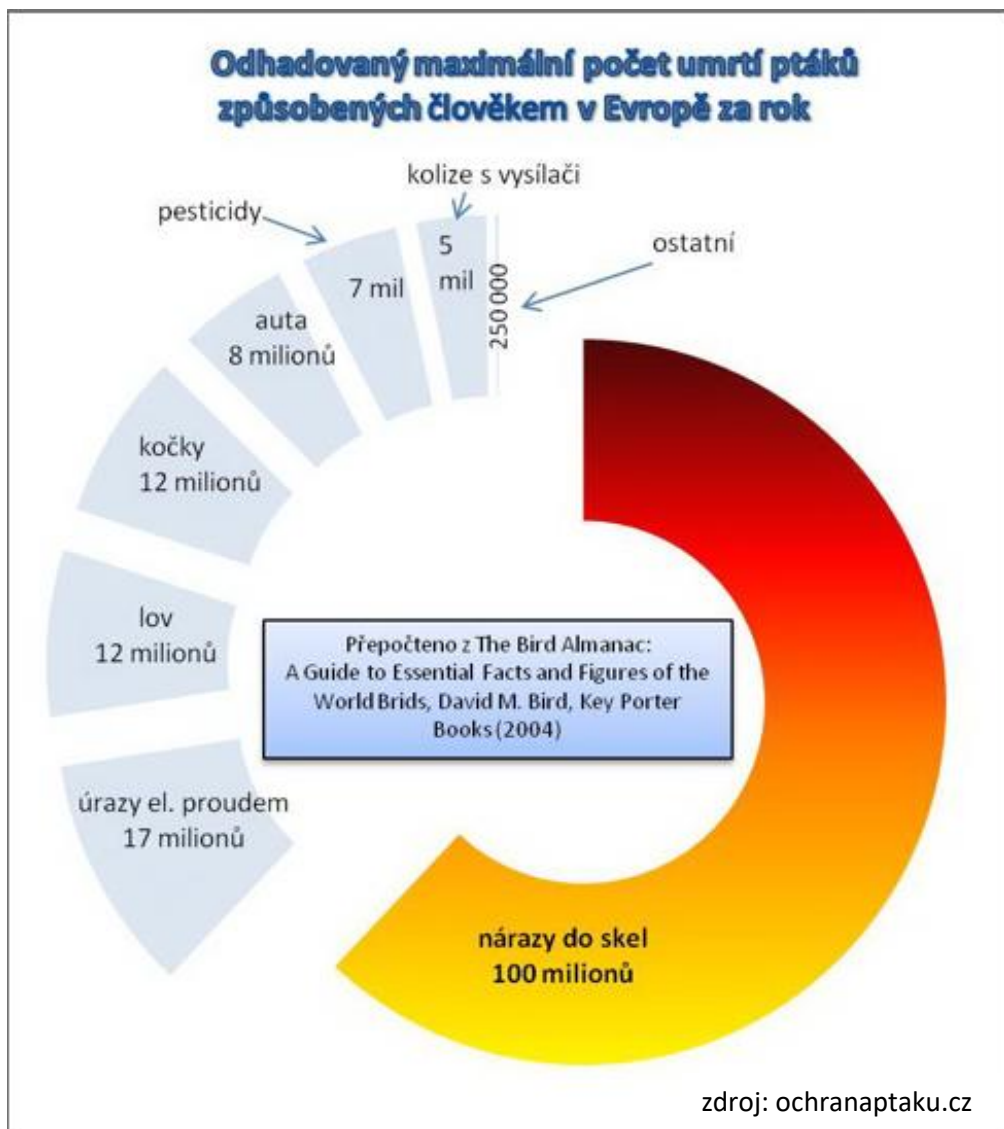

Chtěl sis zobnout ze semínkové koule, ale zapletla se ti nožička do sítky. Nedokázal ses dostat ven a po chvíli boje jsi zůstal bezvládně viset. **Zavěs se na chvíli** (třeba na schodech pozorovatelný) **hlavou dolů, pak hod kostkou ještě jednou. Když padne 5 nebo 6, jsi vysvobozen. Když ne, umíráš a odcházíš [na č. 48](#)** (neplatí pro čápa a poštolku)

Cíl. Do domečku musíš vstoupit přímým hodem. Pokud se ti podaří dojít až tam, jdi [na č. 48](#)

Víte, že ročně v Evropě umře při nárazu do skla cca 100 miliónů ptáků? Další miliony ptačích životů zahynou z mnoha dalších důvodů...(viz graf)

Jak můžete pomoci? Skleněné plochy můžete polepit, aby se jimi ptáci nesnažili proletět. Je jedno, čím sklo polepíte, důležité je, aby mezery mezi obrázky nebyly větší než 20 cm.

Můžete se také snažit prosadit zabezpečení elektrických stožárů nebo zákaz používání jedů.

Nejvíce ptáků ale ubývá proto, že jim nenecháváme v krajině prostor ani potravu k životu. Staré stromy

kácíme a ptákům chybí dutiny na hnízdění. Močály jsou vysušeny. Plevely a hmyz hubí zemědělci chemií – ptáci proto nemají co jíst. Trochu pomůže vyvěsit budky, a krmit ptáky v bezpečných krmítkách. Ale hlavní je nechat v krajině více prostoru pro divočinu.

Jak jste dopadli ve hře?

- **Ve hře jste došli do domečku.** Tomáš měl velké štěstí, že všechna nebezpečí přežil. [...jdi na č. 49](#)
- **Ve hře jste umřeli.** Ale na rozdíl od opravdových ptáků, jste ve skutečnosti neumřeli a můžete se vrátit do příběhu [... jdi na č. 2](#)

49

Tomášův dům už je na dohled. Krásná představa usínání v posteli ho povzbuzuje a pohání na posledním úseku...

Jenže když se přiblíží, instinkt divokého zvířete mu přikazuje se domu plnému lidí zdaleka vyhnout! Křídla ho sama proti jeho vůli odnáší pryč odtud. Několikrát se pokusí vrátit, ale nejde to. Je zdrcený, zoufalý, ale nedá se nic dělat. Bude se muset vrátit na rybník [... jdi na č. 2](#)

50

Tomáš přemýšlí, jakou větu by mohl do rákosí zavolat, aby zaujala jen ty nejinteligentnější jedince.

Úkol: Co inteligentního byste zavolali do rákosí vy? Vymyslete vlastní větu. Ale pozor! Nechceme přece ptáky rušit. Takže větu nevolejte do rákosí, ale napište ji do návštěvní knihy na pozorovatelně.

Pak pokračujte [na č. 51](#)

Tomáš tedy zkusil zavolat znovu. Ale už je tu zas ten samý malý hnědý ptáček. „Dostavět hnízdo, dostavět hnízdo. Pak povídat. Čas nemám. Rákos. Rákos. Já Jirka Rákosník.“

„Cože? Je vůbec možné, že tohle je také člověk? Zdá se, že už skoro ztratil člověčí rozum a ovládá ho ptačí mysl. Jak dlouho už tady asi takhle žije? Musím mu pomoci!“

Pokračuj [na č. 52](#)

Rákosníkovi je třeba pomoci dodělat hnízdo.

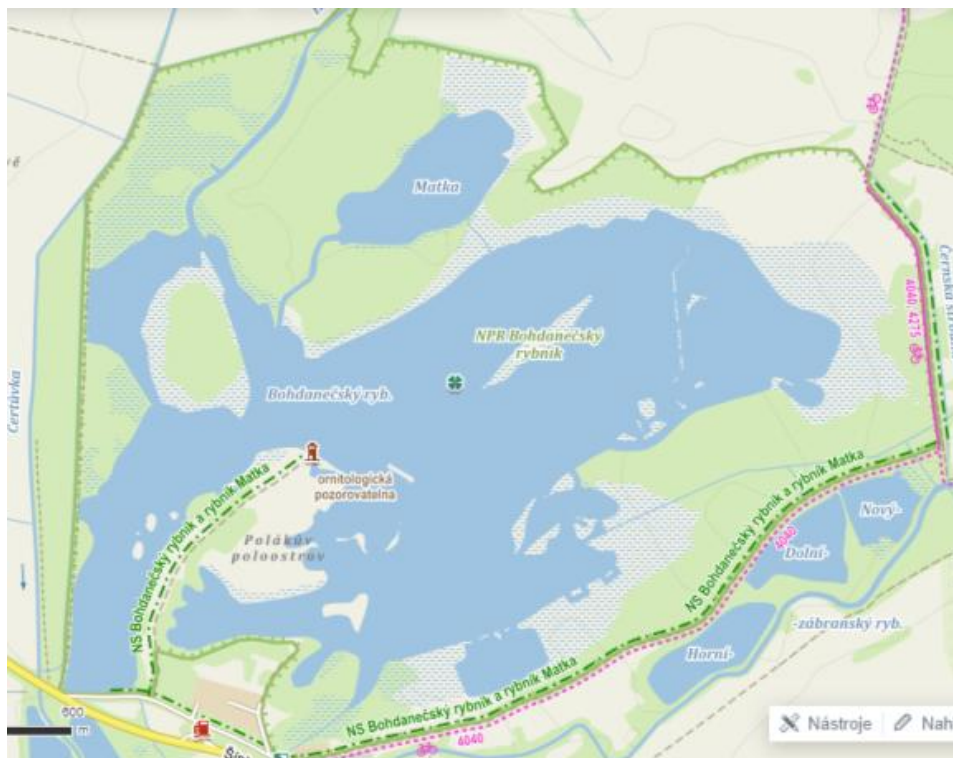
Úkol: Na jednoduchém tvoření si vyzkoušejte, zda máte dostatečnou zručnost na pletení z rákosu. Ale pozor! V rezervaci, byste správně nic trhat neměli. Takže si pro rákos musíte doběhnout mimo hranici rezervace.

Hranice rezervace se v přírodě značí dvěma červenými pruhy na stromech.

Spodní červený pruh je přerušovaný tím směrem, kterým leží rezervace.

Na mapách (mapy.cz, mapy KČT) bývá rezervace nejčastěji ohraničena zeleně. Rezervace leží tím směrem, kterým míří krátké kolmé zelené čárky.

Pokud se vám teď zrovna nechce běhat pro rákos mimo rezervaci, můžete se i jen inspirovat a nechat si tvoření na jindy a jinde.

Na rákosový výrobek budete potřebovat:

nůžky a 1 celý rákos.

Postup: Ustříhnete u země rákos a otrhejte z něj dlouhé listy. Ze stébla ustříhnete 4 stejně dlouhé kousky tak, aby kolénka rákosu skončila na krajích nebo tam vůbec nebyla. Když stéblo uprostřed zmáčknete, rozštěpí se a můžete je do sebe navzájem zasunout. Takto vyrobené dva křížky přiložte k sobě do hvězdičky a postupně proplétejte listy rákosu. Do hotového pletence jde cokoliv snadno zapíchnout – třeba na něj můžete nasbírat barevné přírodniny, které potkáte po cestě na procházce k rybníku a zpět.

Pozor, není to vůbec lehké, zručnost rákosníka jen tak někdo nemá. Z rákosu můžete zkusit vytvořit i cokoli jiného.

- Jako odměnu za snahu si můžete přečíst Jirkův příběh [.... na č. 53](#) (i pokud jste se rozhodli tvoření odložit na později)

Jirka Rákosník je nadšený, s pomocí bylo hnízdo hotové za chvíli. Tomášovo povídání při práci Jirkovi pomohlo vzpomenout si na svou původní lidskou mysl. Po chvíli už se spolu bavili už docela normálně...

„Cože, ty jsi tu přežil celý rok?“ zalapal po dechu překvapeně Tomáš.

“Víc než rok, ale nebyl jsem celý rok tady. Pár měsíců jsem strávil v Africe. Rákosníci na zimu odlétají do teplých krajin.“

„A jak jsi vůbec poznal, že je čas odletět a kam letět?“ Tohle si Tomáš vůbec nedovedl představit a navíc ho přepadla myšlenka: *„Táhnou jeřábi taky někam na jih? Co když budu muset letět taky?“*

Úkol: Přečtěte si Jirkovo vyprávění o cestě na jih.

Možná při tom odhalíte, zda do teplých krajin létají i jeřábi. [... jdi na č. 55](#)

(Pokud na čtení dlouhého Jirkova vyprávění nemáte čas [... jdi na č. 54](#))

Tomáš se alespoň ještě s Jirkou dohodl, kdy a kde se příště sejdou, a vzlétl. Potřebuje si pročistit hlavu a získat nadhled [...jdi na č. 2](#)

Vyprávění Jirky Rákosníka o cestě do teplých krajín

„To je tak. Najednou vidíš, že s přicházejícím chladem je hmyzu kolem tebe čím dál míň. Snažíš se najíst do zásoby, co nejvíc to jde, ale pak ti najednou dojde, že to nebude na zimu stačit. Že musíš dál na jih, za teplem, tam kde hmyz létá po celý rok. Naštěstí na to nejsi sám. Nějaký čas jsem pozoroval, jak se v rákosinách houfují tažní ptáci, a stoupá neklid. A když se pak všichni rákosníci zvedli, musel jsem se rozhodnout – zůstat tady a doufat, že kouzlo dalekohledu pomine dřív, než tu umřu hladem, nebo se sebrat a letět s nimi. Tak jsem nakonec letěl s nimi.“

„Paráda“, přerušil ho nadšeně Tomáš. „To bych chtěl zažít taky“.

„Věř mi, že možná ani nechtěl. Několikrát jsem cestou málem umřel. Ale máš pravdu, bylo to sice děsivé, ale zároveň krásné. Přes vysoké hory jsme sledovali údolí, která stoupala až do horského sedla, kde se dalo nejspíše přeletět na druhou stranu. Když jsem viděl

kolem sebe obrovské horské štíty s ledovými špičkami, měl jsem poprvé opravdu strach.

V kuse jsme letěli vždy jen pár hodin a pak jsme na bezpečných místech odpočívali, lovili hmyz a pili vodu. Jenže ta bezpečná místa byla někdy i dost nebezpečná. Někteří padli do nastražených sítí, ale naštěstí některé zase pustili, jen s kroužkem na noze. Pár z nás umřelo v drátech elektrického vedení.

Ale největší hrůzu jsem zažil v obrovských rákosinách na břehu moře. Tam musí všichni tažní ptáci pár dní odpočívat a sbírat sílu na dlouhý let přes moře. Byl to krásný pohled na obrovská hejna nejrůznějších ptačích druhů, a na ptáky všech velikostí, tvarů a barev. Jeřábi, čejky, vlaštovky, kachny... Jenže pak se ozvala střelba. Rány nás děsily a plašily. Nejhorší je, že střelci nestříleli jen větší ptáky, kteří by snad mohli sloužit na jídlo. Padlo i mnoho malých ptáčků. Stříleli je snad i jen pro zábavu! Únava neúnava, museli jsme se zvednout a prchat pryč.

„A co jeřábi, taky letěli přes moře?“ vyzvídal Tom.

„Ti asi ne, myslím, že zůstávají ve středozeší nebo letí do Afriky přes Malou Asii. Přes moře nelétají,“
odpověděl Jirka a pokračoval.

„Nakonec obrovské rákosiny skončily a objevilo se volné moře. Víš, že u moře jsem předtím s rodiči nikdy nebyl? Byl to pro mě ohromující pohled, na tu nekonečnou, vlnící se spoustu vody. Zároveň jsem se strašně bál, že mi dojdou síly, že to nezvládnou přeletět. Když už jsem myslel, že to vzdám a padnu vysílením do slaných vln, objevil se malý ostrov, kde jsme se mohli najíst, napít sladké vody a načerpat trochu sil... Když bylo moře konečně za námi, pořádně jsem si oddechl. Jenže předčasně. Ještě jsme museli přeletět poušť, byla velká skoro jako to moře a stejně nebezpečná...

Celá cesta tam trvala několik týdnů. Myslím, že jsme nakonec doletěli až někam k rovníku. Představ si, že jsem viděl zebry, lvy, slony...úplné zoo, ale bez mříží. Potravu bylo dost. Byly to krásné dny.“

„A jak jste poznali, kdy máte letět zpátky? Tentokrát jste přece nemohli cítit přicházející zimu“, zamyslel se Tomáš.

„Vlastně ani nevím. Prostě všechny najednou přepadl neklid a touha letět zpět domů. Možná ptáky dostihl rozmnožovací pud a potřeba letět zpět na místo, kde jsme zvyklí hnízdit... Jednoho dne se prostě celé hejno zvedlo a vyrazilo na dlouhou cestu zpět. I přes všechny děsivé nástrahy.“

Jirka po strhujícím vyprávění dlouho mlčel a přemýšlel.
„Čeká mě cesta na jih a možná i zastřelení u střeozemního moře? Nebo se nám podaří osvobodit dřív?“ [... jdi na č. 54](#)

Už se chýlí k večeru a Tomáš usilovně přemýšlí, jak sebe i své tři nové kamarády zachránit. *„Uspnout a probudit se nepomůže, dotknout se znovu kouzelného dalekohledu taky ne. Čekat, že to přejde samo, taky zjevně není řešení. Kouzlo nejspíš zlomíme jedině kouzlem. Určitě jsme všichni vyslovili omylem i nějaké kouzelné slovo!“*

[... jdi na č. 57](#)

„Přátelé, mám plán“ prohlásil Tomáš Jeřáb, když se na smluveném místě sešel s Lenkou Čejkovou, Pepou Bukačem a Jirkou Rákosníkem. „Potřebujeme kouzelné slovo. Pamatujete si na poslední větu, kterou jste řekli před proměnou?“

Museli se hodně zamyslet. Obzvlášť Jirka měl po roce co dělat, aby si vzpomněl. Ale nakonec bylo slovo na světě.

„A teď už jen stačí, aby to slovo na pozorovatelně někdo vyslovil lidskou řečí a my byli na doslech. A já už díky Pepovi vím jak na to.“

Stačilo už jen počkat, až z pozorovatelný zmizí poslední návštěvníci a dát se společně do práce...

Úkol: Z níže uvedených vět vydedukujte kouzelné slovo.

Lenka říkala manželovi: „Koukej, bude pršet, honem leť do auta pro deštník.“

Pepa, pobízel kamaráda s dronem: Na co čekáš, tak už leť!

Jirka radil kamarádovi: Hele, už leť na autobus, za 10 minut ti to jede.

Tomáš odsekl spolužákovi: „Leť si sám, když seš tak chytřej!“

Teď se před pozorovatelnou poskládejte tak, aby z vašich těl nebo věcí vzniklo to slovo. A nezapomeňte ho z výšky z okénka vyfotit.

Pak si můžete přečíst [ZÁVĚR](#)

ZÁVĚR

Kdybyste toho rána pozorovali pozorovatelnu, viděli byste zvláštní úkaz. Zezadu na střechu pospolu skrytě usedli jeřáb, čejka, bukač a rákosník a nakukovali směrem k příchodové cestě. Když první návštěvníci vystoupili po schodech, jedna malá holčička ukázala z výšky na zem a řekla: “Hele mami, támhle je napsáno, LETĚ.”

V tom okamžiku se podivná ptačí čtveřice na střeše rozplynula.

Tomáš Jeřáb, žák 5. A, si náhle uvědomil, že už nezatíná pařáty do rákosové střechy po boku svých opřených přátel. Ale že má zpět své nohy a ruce. A z těch rukou mu právě nedočkavý spolužák bere dalekohled...

KONEC

ODMĚNA č. 1

Milí čtenáři a ptačí pozorovatelé. Tomáš i ostatní jeho zakletí kamarádi se díky vaší pomoci v pořádku vrátili

v čase do stejných okamžiků, ve kterých zmizeli, takže ve svém běžném životě nepřišli ani o minutu. Za odměnu si můžete na následujícím odkazu pustit krátké video. Uvidíte v něm zvířecí obyvatele této lokality více zblízka, asi jako kouzelným dalekohledem. [Odkaz na video](#)

ODMĚNA č. 2

Vzpomínky na čas strávený v ptačí podobě však Tomášovi zůstaly. Rádi bychom zjistili, jaké vzpomínky a poznatky uvízly v hlavě vám, a také kolik návštěvníků si naši příběhovou hru zahrálo. Prosíme, vyplňte [křatoučkový dotazník zde](#). Po jeho vyplnění vás nemine další odměna.

Zpět na naučné informace [na č. 9](#) (ochrana přírody na Bohdanči)

Zpět na naučné informace [na č. 48](#) (ochrana ptáků)

Zpět na [č. 52](#) (informace o hranicích rezervace a návod na tvoření z rákosu)

Zpět na [vyprávění](#) rákosníka o cestě do teplých krajin

Kolik lidí v ČR má ptačí příjmení jako např. Jeřáb nebo Čejka si můžete vyhledat na stránkách [kdejsme.cz](#)

Ve hře použity fotografie autorů Zuzana Růžičková, Jan Kuchynka, Jan Jindra a Michaela Míkovcová + fotografie z volně dostupných zdrojů na pixabay.com.

Obrázky nakreslil Ondřej Zeman

Příběh napsala Michaela Míkovcová

Rákosníkově vyprávění bylo inspirováno knížkou: Proč má kos žlutý nos. Vladimír Šoltys. Albatros media. 2014.

Ve spolupráci z AOPK vytvořilo v roce 2020 [Ekocentrum PALETA](#) v rámci projektu „Vzdělávací programy na lokalitách Natura 2000“

Tento projekt je financován Státním fondem životního prostředí České republiky na základě rozhodnutí ministra životního prostředí.

www.sfzp.cz , www.mzp.cz

S F Ž P Č R

Ministerstvo životního prostředí